

DOĞU'DAN BATI'YA DÜŞÜNCENİN SERÜVENİ

OSMANLI'DA FELSEFE VE AKLÎ DÜŞÜNCE

8. Cilt

Proje Editörü

PROF. DR. BAYRAM ALİ ÇETİNKAYA

8. Cilt Editörü

Doç. Dr. Ahmet Hamdi FURAT

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	242387
Tas. No:	109 Doğ. 8

insan

İstanbul 2015

(050735)

EMİR SULTÂN

Bilal Kemikli*

23 Temmuz 2016

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

BİR GEZGİN DERVİŞ

asıl adı Şemseddîn Muhammed olan Emîr Sultân, seyyid olduğu için *Emîr*, çömlekçilik yaparak geçimini sağladığı için de *Külâl* unvânıyla anılan Buhârâlî tanınmış sûfilerden Seyyid Ali'nin oğludur. Tasavvuf tarihi içerisinde Emîr Külâl unvânıyla anılan bir başka sûfi daha vardır; Bahâeddîn Nakşibend'in müşidi Emîr Külâl. Aynı unvânı taşıyan bu iki şahsiyeti bir biriyle karıştırmamak gerekir. Burada açıkça ortaya çıkan husus şudur; Emîr Sultân tarihi tam olarak tesbît edilemese de dönemi içerisinde ilim, kültür ve sanat merkezi olan Buhârâ'da sûfi bir aile içinde doğmuştur. Menâkıbnâmelerde verilen silsileye göre, soyu Yedinci İmam Mûsâ Kâzım'ın oğlu İbrahim'den gelmektedir.

Şemseddîn Muhammed, ilim ve irfân yolunda genç bir çömlekçi olarak hayatını idame ettiren genç yaşta babasını kaybetmiştir. Bunun üzerine o, Seyyid Usûl, Seyyid Nâsır, Seyyid Ni'metullah ve Baba Zâkir gibi dostlarını yanına alarak, hacca gitme arzusuyla, muhtemelen babasından kalan çömlekçi dükkânından çıkmış ve doğup büyüdüğü ata yurdundan ayrılmıştır. Esâsen bu yolculuğa bir rüyâ sebep olmuştur. Genç çömlekçi rüyâsında babasını görmüş, babası ona Medine'yi ziyaret etmesini söylemiştir. Bir rüyâyla başlayan yolculuk, aynı zamanda Şemseddîn Muhammed'in rûhânî yolculuğu anlamına da gelir.

* Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

263-270

050795

EMÎR SULTAN

-
- 1 HATİCE LİMAN, Yahyâ bin Bahşî'nin Menâkıb-ı Emîr Sultân (Menâkıb-ı Cevâhir) adlı eseri -inceleme-metin-, Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2008

MAKALE YAYIMLANDIKTAN
GELEN DOKÜMAN

050795 EMÎR SULTAN

28 Aralık 2014

ABDULLAH UĞUR, *Emir Sultan*

Menâkıbnâmeleri ve Nimetullah'ın Menâkıb-ı

Emir Sultan adlı eseri: İnceleme-metin,

Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2013

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

18961
Menakıb-ı Emir Sultan (metin-inceleme-gramer-indeks). BABA, Mustafa Okan.
Doktora. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1991. 504s.
Danışman: Prof.Dr.Mehmet Akalın.

17 OCAK 1997

- Emir Sultan

ALGÜL,

Hüseyin (Öğr. Gör.), Bursa'da Medfun Osmanlı Sultanları ve Emir Sultan,
İstanbul : Marifet Yayınları, (1982), 312 S.

18 MAYIS 1997

"EMİR SULTAN el-BUHARİ"

Bursa'da Medfun Osmanlı Sultanları --- S.213-302

Mehmet Bilgi

19 KASIM 1997

Menakıb-ı Emir Sultan
(Sedki'nin)

Türk. Eski - T. 1814, 1892

Emir Sultan

19 KASIM 1997
Emir Sultan (Şeyh Mehmed Şemseddin el-Buhari
v. H.833)

Halim Baki Kunter

Vakıflar Der.

s.4, sf.39-41-53-55-60-63, Ankara 1958

05 KASIM 1991
ilim dalı: TSV
madde: Emir Sultan

A. Br. : c.VIII, s. 163-164
B. L. : c.VI, s. 2676
F. A. : c. , s.
M. L. : c.VI, s. 231-232
T. A. : c.XV, s. 157

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

17 MART 1995

2233 ALGÜL, Hüseyin. Emir Sultan and his Erguvan
Fash. The great Ottoman-Turkish civilisation. Vol. 4:
Culture and arts. Editor-in-chief Kemal Çiçek. Ankara:
Yeni Türkiye, 2000. pp.9-18

Emir Sult.

- Emir Sultan

Özaygen, Hülya. "Menakıb-ı Emir Sultan." Yüksek Lisans Tezi.
İstanbul Üniversitesi, Özamedya (Danışman: Doç. Dr.
Şeyma Güngör)

20 ARALIK 1997

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- Emir Sultan

OCAK, Ahmet Yaşar. Un cheikh Yesevi et
Babai dans la première moitié du XIIIe
siècle en Anatolie: Emir Sultan
(Şerefu'd-Din Isma'il b. Muhammed).
Turica 12 (1980) pp. 114-124.

8 SUBAT 1993

IRICA

297.792
ÇO.E Çoruh, Şinasi

Emir Sultan / by Şinasi Çoruh.- İstanbul:
Tercüman, [197 ?].
v, 221 p.: ill.; 19,5 cm.- (Tercüman. 1001
temel eser; no. 8)
Bibliography: p. III - VII

1. Emir Sultan, el-Seyyid Şemseddin Muham-
med b. 'Ali el-Huseyni el-Buhari, 1368 - 1429
2. Sufizm, Biography I. Title II. (Series)

7254

Emir Sultan

II. BURSA HALK KÜLTÜRÜ
SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ
(CİLT 2)BURSA
HALK KÜLTÜRÜULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
II. BURSA HALK KÜLTÜRÜ SEMPOZYUMU
(20-22 Ekim 2005)
BİLDİRİ KİTABI

CİLT 2

Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü
Kültür Sanat Kurulu Yayınları
No:8

Bursa-2005

İÇİNDEKİLER

HALK EDEBİYATI

Tasavvuf Kültüründe Ölüm İçin Kullanılan İfadeler (Yadigar-ı Şemsi Örneği) <i>Mustafa KARA</i>	327
Türk Tarih ve Kültüründe Emir Sultan <i>Necmi ÜLKER, Vehbi GÜNAY</i>	345
Türk Atasözlerinin Estetiği <i>Recep DUYMAZ</i>	369
Bursa Sarıkız Efsanesi Üzerinde Bir İnceleme <i>Ferah TÜRKER</i>	381
Bursa Yöresinde Evlilikle İlgili Olarak Kullanılan Bazı Terim ve Kavramların Kültürel Analizi <i>Fikret TÜRKMEN</i>	391
Bursa Halk Kültüründe Eski Türk İnançlarının İzleri ve Bunların Türk Dünyası Destan Anlatmalarındaki Yansımaları <i>Metin ARIKAN</i>	401
Sözlü Kültürümüzde Bursa ve Yöresi Örnekleriyle Kurt – I <i>Yaşar KALAFAT</i>	415
Bursa'dan Derlenmiş Hayvan Masalları İçinde Ayı Figürü ve Sözlü Kültürde Yüklendiği Fonksiyonlar <i>Muvaffak DURANLI</i>	423
Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi'ndeki Halk Kültürü İle İlgili Eserler <i>Ömer Saim KURMUŞ</i>	431
Bursa'da Bulunan Tıp Yazmalarındaki Terimler Üzerine <i>Hatice ŞAHİN</i>	437

ix

TÜRK TARİH ve KÜLTÜRÜNDE EMİR SULTAN

Necmi ÜLKER*
Vehbi GÜNAY**

Anahtar Kelimeler: Türk tarihi, Türk kültürü, Emir Sultan.

İstanbul Eyüp Sultan, Konya Mevlâna Celâleddin-i Rumî, Ankara Hacı Bayram-ı Veli'siz anılmadığına göre herhalde bu cümleden olmak üzere Bursa için de *Emir Sultan*'ı saymak yerinde olacaktır. *Es-Seyyid Şeyh Şemseddin Mehmed b. Ali el-Hüseynî el-Buhârî*, Osmanlı Devleti başkenti olan Bursa'da yaşamış, Yıldırım Bâyezîd (1389-1402), Çelebi Mehmed (1413-1421) ve II. Murâd (1421-1444;1446-1451) devirlerinin önemli bir tarihî şahsiyettir. *Emir Seyyid* veya daha çok *Emir Sultan* adlarıyla tanınmış ünlü Türk velîsi, sadece Bursa'ya gelişi, Osmanlı Devleti'nin dördüncü hükümdarı Yıldırım Bâyezîd'in kızı Hundî Fatma Hatun ile evlenerek Osmanlı âilesine dâmat olması ve ölüm tarihine kadar geçen tarihî süreçte gelişen olayların içinde yer almış olması dolayısıyla önemli tarihî bir şahsiyet değil manevî kimliğiyle de dikkati çeken bir kişiliktir¹.

Tarihimizin bu önemli şahsiyetinin manevî yönü, Fâtih Sultan Mehmed'in 1470 tarihli vakfiyesinde;

"ardı arkası kesilmeyen bir feyz dâiresinin merkezi olan, müşahedât nuriyle kudsiyât merdivenlerine ayak basan, fazla mücâhede ile semavât perdelerinin esrârına vâkıf olan, sâdât nâkiplerinin sultanı, sa'adet ve şeref Kâbe'sinin esas binası, Ulu Yaradan nezdinde sıdk kürsüsüne yerleşen, din, hak ve milletin güneşi Seyyid Mehmed el-Buhârî"

sözleriyle dile getirilmiştir².

Onun günümüze ulaşan varlığını yalnızca Türk tarihi içindeki yeri ile ya da yazılı ve sözlü halk kültüründe bu büyük mutasavvıfa izâfeten anlatılan kerâmet ve menkıbelerle de açıklamak yeterli olmaz³. Önemi günümüzde de sürdüren Emir Sultan, bugün tarih ve efsanenin odak noktası durumundadır.

Emir Sultan'ın Tarihî ve Manevî Şahsiyeti

Genel olarak baktığımızda Emir Sultan'ın Osmanlı tarihinde bazı dikkate değer izler bıraktığını görürüz. Örneğin, XVII. yüzyılın büyük Türk seyyâhi Evliyâ Çelebi'ye göre, Emir Sultan, kayınpederi I. Bâyezîd'in bir senede yedi kere Anadolu'dan Eflâk ve Boğdan'a geçerek fetihler yapmasından dolayı ona "*Yıldırım*" lakabını vermiştir⁴. Devrin yabancı bir kay-

² Fâtih Sultan Mehmed'in 15 Receb 874 (18.I.1470) tarihli Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan vakfiye ve tercümesi için bkz. Halim Bâki Kunter, *a.g.m.*, s. 46. Ayrıca bkz. Ekrem Hakkı Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri 806-855 (1403-1451)*, C. II, 2. Baskı İstanbul 1989, s. 283 vd.

³ Yıldırım Bâyezîd dolayısıyla Emir Sultan'a atfedilen kerâmetlerle ilgili olarak bkz. Evliyâ Çelebi b. Derviş Mehmed Zillî, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Bağdat 304 Yazmasının Transkripsiyonu-Dizini*, II. Kitap, Haz. Z. Kurşun-S. Ali Kahraman-Y. Dağlı, İstanbul 1999, s. 32-33; Halim Bâki Kunter, *a.g.m.*, s. 39-41. Ayrıca bkz. Hasan Turyan, *Hazret-i Emir Sultan ve Zeyniler Hazîresi*, Bursa ty.; s. 20 vd; Mehmet Veysi Dörtbudak, "Manisalı Mehmed Senâyî Çelebi ve Risâle-i Menâkıb-ı Emir Sultân (Keşif-Nâme) Adlı Eseri", *Bursa'da Düünden Bugüne Tasavvuf Kültürü 3*, Bursa 2004, s. 205-218.

⁴ Evliyâ Çelebi b. Derviş Mehmed Zillî, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Bağdat 307 Yazmasının Transkripsiyonu-Dizini*, V. Kitap, Haz. Y. Dağlı-S. Ali Kahraman-İ. Sezgin, İstanbul 2001, s. 181. Evliyâ Çelebi eserinin bir başka yerinde Emir Sultan'ın Bursa'da "*Bâyezîd'im sen Yıldırım oldun*" diyerek nutuk ettiklerinden Yıldırım Bâyezîd Han dediklerini yazmaktadır. Bkz. Evliyâ Çelebi b. Derviş Mehmed Zillî, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 308 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu-Dizini*, VII. Kitap, Haz. Y. Dağlı-S. Ali Kahraman-R. Dankoff, İstanbul 2003, s. 180.

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, Bornova-İzmir.

** Yrd. Doç. Dr., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, Bornova-İzmir.

¹ Emir Sultan hakkında bkz. Mehmed Şemseddin, *Bursa Dergâhları Yadigar-ı Şemsi I-II*, Haz. M. Kara-K. Atlansoy, Bursa 1997, s. 35-41; M. Cavid Baysun, "Emir Sultan'ın Hayatı ve Şahsiyeti", *İ.Ü. Ed. Fak. Tarih Dergisi*, C. I, S. 1 (Eylül 1949), s. 77-94; Halim Bâki Kunter, "Emir Sultan Vakıfları ve Fâtih'in Emir Sultan Vakfiyesi", *Vakıflar Dergisi*, IV (1958), s. 39-63; M. Cavid Baysun, "Emir Sultan", *İ.A.*, C. IV, İstanbul 1988, s. 261-263; Hüseyin Algül-Nihat Azamat, "Emir Sultan", *TDVİA.*, C. XI, İstanbul 1995, s. 146-148; Şinasi Çoruh, *Emir Sultan*, İstanbul ty.; Raif Kaplanoğlu, *Bursalı Şair Yazar ve Ünlüler Ansiklopedisi*, Bursa 1998, s. 128; Hasan Basri Öcalan, *Bursa'da Tasavvuf Kültürü (XVII. Yüzyıl)*, Bursa 2000, s. 91-98.

SEYYİD ALİ SULTAN (KIZILDELI) ÜZERİNE BİR LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

LITERATURE ANALYSIS ON SEYYİD ALİ SULTAN(KIZILDELI)

Haşim ŞAHİN¹

Biz Urum abdahıyız, serdarımız Kızıldeli
Çeşmimizde şu'le-i envârımız Kızıldeli
Bülbül-ü şeydâ biziz gülzârımız Kızıldeli
Dinimiz, imanımız, ikrârımız Kızıldeli
Virani

ÖZET

Kızıldeli Sultan adıyla da yaygın olarak bilinen Seyyid Ali Sultan, Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde Rumeli'nin Türkleşmesi ve İslamlaşmasında önemli roller üstlenmiş bir gazi-dervıştır. Onun etkin konumu Yıldırım Bayezid döneminden itibaren tekkesi için vakıflar tahsis edilmesinden ve adına bir Velayetname kaleme alınmasından anlaşılmaktadır. Böylesine önemli bir şahsiyet olmasına rağmen hakkında yapılan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Başlangıçta, Seyyid Ali Sultan hakkında yapılan araştırmalar, adına yapılan vakıflar üzerinde yoğunlaşırken daha sonra yapılan araştırmalarda Velayetname esas alınarak biyografisi hakkında da bilgiler verilmeye başlanmıştır. Seyyid Ali Sultan üzerine yapılan araştırmalar genellikle onun Dimetoka'daki tekkesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Fakat, son dönemde Malatya ve Kütahya'da yer alan Seyyid Ali Sultan geleneği üzerine bazı araştırmaların yapıldığı da bilinmektedir.

Anahtar Kelimeler: Velayetname, Tahrir Defterleri, Orhan Gazi, Yıldırım Bayezid, Rüstem Gazi, Dimetoka, Kırcaali, Malatya, Kütahya

ABSTRACT

Seyyid Ali Sultan, commonly known as Kızıldeli Sultan, was a dervish/ghazi warrior, who, during the early years of the Ottoman principality, played an important role in the Turkification and Islamization of Rumeli (Thrace). His activities are known primarily from the vakif (pious foundation) documents of the tekke (dervish lodge) he established during the period of Bayezid I, as well as from a hagiographical work dedicated to him, entitled Velayetname. Despite his historical importance, there are relatively few studies on Seyyid Ali Sultan. While previous scholarship has focused primarily on the vakif documents related to his tekke in Dimetoka, more recent studies have illuminated aspects of his life based on his Velayetname. Finally, the latest research has dealt with traditions circulating about Seyyid Ali Sultan in the regions of Malatya and Kütahya

¹ Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, hasimsahin@gmail.com

EMİR

Yalgannarı” adlı hikâyesinde de mizahî tarzda tabiatla ilgili bir insanın maneviyatını ve ahlâkî yönünü, hayattaki yeri gibi önemli meseleleri ele aldı. Hayatının son yıllarında otobiyografik anıların işlendiği belgesel hikâye üstünde çalıştı. “Biz Bélékéy Çaklarda”, “Üsé Tüşkéç”, “Kazan” gibi kısımlardan oluşan ve yazarın otuzlu yılların ortalarına kadarki hayatıyla ilgili olayları kapsayan bir hikâyesi 1979 ve 1982 yıllarında ayrı ayrı iki kitap hâlinde basıldı. Çocuklar için de yazdı. “Batır”, “Äniylér Üydé Yuktra”, “Zur Bülék”, “Aldakçı Bozaw” gibi çocuk kitaplarının, “Kısır Héserét gibi hiciv-mizah kitaplarının, çok sayıda edebî tenkid makalelerin ve *Üzibiz Turında* gibi yayınların ve tercümelerin sahibidir. Yazarın yaratıcılık faaliyeti, 1974’te Tataristan’ın G. Tukay Devlet Ödülüne lâyık görüldü. **Eserleri/Oyun:** *Miñlikamal* (1947), *Turmuş Cın* (1946), *“Cırdevam İte* (1947), *Naile* (1947), *Minim Hatın* (1955), *Hürriyat* (1960). **Roman:** *Yalantaw Kişileri* (Kazan 1953), *Saf Küñil* (Kazan 1959), *Can Küyigi* (1969). **Külliyat:** *Saylanma Éserlér* (3 C., 1966-1967, 1986-1987).

Kay.: F.Hatipov, *Mirsäy Ämir*, Kazan 1964; G. İdilli, *Yazuwçı hem Anıñ Kitabı*, Kazan 1964; İ. Ahuncanov, *Hudojnik ve Anıñ Süzi*, Kazan 1978; A. Ähmädullin, *Séhné Edébiyatı hem Turmuş*, Kazan 1980; F. Musin, *Çor bilen Avazdaş*, Kazan 1983; G. Kaşşaf, *Küñil Küzgisi*, Kazan 1975. • R. DAUTOV

EMİR Mustafayev, bk. MUSTAFAYEV, Emir Kulbala oğlu

EMİR Osman Haşimî, bk. HAŞİMÎ (?-1594)

EMİR Sultan (1368/9 - 1429/30): Mutasavvıf şair. Buhara’da doğdu. Asıl adı Şemseddin Muhammed’dir. Babası Seyyid Ali, Buhara’nın tanınmış mutasavvıflarındandı. Çocukluk yılları hakkında bilgi bulunmamakla birlikte iyi bir öğrenim gördüğü söylenebilir. On yedi-on sekiz yaşlarında iken babası vefat etti. Emir Sultan, hacca gitmek üzere Buhara’dan ayrıldı. Hac dönüşü Anadolu’nun birkaç ilini dolaşarak Bursa’nın Gökdere yöresine geldi. Dünyadan el etek çekerek bir mağarada yerleşti. Kübrevî tarikatından olduğu söylenen Emir Sultan’ın bir süre Anadolu müslümanları arasında büyük ün yaptığı, çevresinde büyük kalabalığın toplandığı, hayatından bahseden kitaplardan öğrenilmektedir. Bir aralık Yıldırım Bayezid’in* ilgisini çekti, onun kızıyla evlendi. Timur ile Yıldırım Bayezid arasında yapılan Ankara Savaşına katıldı. (1402) Tutsak

olarak Timur ordusunun eline düştüyse de sonradan serbest bırakıldı. Müritleriyle 2. Murad’ın İstanbul kuşatmasına bulundu. (1422) Emir Sultan’ın vefat tarihi hakkında bilgi vermeyen eski kaynaklar onun Bursa’da çıkan bir veba salgınında öldüğünü kaydetmekle yetinirler. Cenaze namazı o sırada Bursa’da bulunan Hacı Bayram Veli tarafından kılındı. Emir Sultan bugünkü türbesinin bulunduğu yere defnedildi. Emir Sultan’ın gerek zamanında, gerek ölümünden sonra pek çok mutasavvıf şairi ve halk ozanını etkilediği görülmektedir. Aradan geçen uzun yıllar süresince yaratıcı halk düşüncesi, Emir Sultan’ı insanüstü başarılarla dolu menkıbe ve kerametlerle andı, Onu Anadolu’nun tarikat ulularının en büyüklerinden biri yaptı. Bugün Bursa’da Emir Sultan adını taşıyan bir mahalle, bir cami ve içinde yattığı bir türbe vardır. Emir Sultan’ın şiirle meşgul olduğu söylenmişse de, bu maruf şahsiyetin şairliği hakkında tarihî kaynaklarda hiçbir kayıt yoktur. On yedinci yüzyılın son yarısından itibaren bazı şiir mecmualarında bu zata isnat edilen birkaç manzume bulunmaktadır, bunlardan birini S.N. Ergun yayımladı. Şiirlerinden çok onun kerametlerini konu edinen menkıbe kitapları mevcuttur. En yaygın olanları ise; Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Ktp. Ulucami nu. 168’de kayıtlı Hasan Efendinin *Muzilu’s-Şukûk*’u, Şeyh Lütfullah Efendinin *Cenahu’s-Sâlikîn*’i, (Türkçe tercümesi Millet K AE Tarih nu. 1060’da kayıtlı) İbrahim b. Zeyneddin’in *Vesiletü’l-Metâlib fi Cevâhiri’l-Menâkıb* adlı Arapça eseri ile Yahya b. Bahşi’nin Hacı Selim Ağa K Kemankeş nu. 410/1’de kayıtlı *Menâkıbu’l-Cevâhir* ve SK Hacı Mahmud nu. 4564’de kayıtlı Nîmetullah’ın *Menâkıb-ı Emir Sultan* adlı eserlerdir. Emir Sultan hakkında bazı müstakil kitaplar da yayımlanmıştır.

Kay.: Hasan Turyan, *Hazret-i Emir Sultan ve Zeyniler Hazîresi*. Bursa 1995; *HHTŞ* s.60-61; *HŞ* s.76-78; *İA* 4/261-263; *OM* 1/57; Köprülü. *İlk Mutasavvıflar*, s.264-265; *TDEA*. 3/35; *TDVİA* 11/146-148; *TŞ* 3/1249-2150. • N.ÜNVER

EMİR, Sabahat (18.9.1943-): Hikâye yazarı. Manisa’nın Kula ilçesinde doğdu. İstanbul Kız Lisesini ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1966). Bir süre öğretmenlik ve İstanbul’da Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğü yaptı (1974-1980). İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarında öğretim görevlisi olarak çalıştı, emekli oldu (1998). Emir Yayınlarını kurdu. Orta dereceli okullara birçok yardımcı ders kitabı hazırladı. “Aile Bağ-

Dergi / Kitap
Kütüphanede Meydana

17 TEMMUZ 1993
050795

EMİR SULTAN VAKIFLARI ve FATİH'İN EMİR SULTAN VAKFIYESİ

HALİM BAKİ KUNTER

Vakıflar Umum Müdürlüğü İdare
Meclisi Azası

Fatih Sultan Mehmed'in ihdas ettiği vakıflardan biri de Bursa'da Emir Sultan adına olan vakıftır. Bursa Şehrinin doğu kesiminde Emir Sultan Mahallesi vardır. Burada Emir Sultan Camii ile Türbesi ve aynı adı taşıyan bir de mezarlık bulunmaktadır. Emir Sultana'n'a büyük saygı beslendiğinden bu semt mübarek ve mukaddes bir yer olarak tanınmaktadır.

Emir Sultan, hayatında, şimdi Camii'nin bulunduğu mahalde bir zaviye tesis ve bazı köylerle bahçe ve mezreaları bu zaviyenin masraflarını karşılamak üzere vakıf ve tahsis etmiştir. Kendisi son derece sevilen ve hakkında riayet gösterilen bir zat olduğu cihetle bu vakfa zamanla bir çok kimseler ilâve ve ilhaklar yapmışlardır. Bunlar arasında Yıldırım Sultan Bayezid'in kızı ve Emir Sultan'ın zevcesi olan Hundi Hatun'la Fatih Sultan Mehmed de bulunmaktadır.

Emir Sultan'ın Şahsiyeti ve menkıbeleri

Halk arasında kısaca Emir Sultan diye anılan Şeyh Mehmed Şemseddin el-Buhari büyük bir mutasavvıftır. Buhara'da doğmuş, orada yetiştikten sonra Anadoluya gelerek Bursa'da yerleşmiştir. Büyük küçük herkesin ziyaret ve müraaat ettiği pek muhterem bir şahsiyetti. Sicill-i Osmani'ye göre: "Nurbahşi tarikından ve mazanneden fâzıl ve kâmil bir zat idi. Vefatında müritlerinden Karasili Hasan Hoca Şeyh olmuştur. Müritlerinden biri de Baba Zâkiri olup Çelebi Sultan Mehmed devrinde irtihâl eylemiştir. Bur-

s a'da Namazgâh kurbinde Camii vardır, oraya defnedilmiştir. Bu da mazanneden idi. Bunun piri de Ramazan Babadır." Sicill-i Osmani, C. III, S. 159.

Şakayik-ı Numaniye'de¹ "kendüleri Nurbahşi'dir. Babaları Seyyit Ali Buhari Hazretleri Hoca İshak Hatlani'den ol dahi Seyyit Ali Hemedani'den mücazdır." denilmektedir.

Kamusü'l - Âlâm'a göre: "Halveti tarikatinin uhularındandır." Kamusü'l-Alâm C. II, S. 104. Kat'iyetle bilinen cihet Emir Mehmed el-Buhari'nin cidden büyük ve keramet sahibi bir zat olduğu ve Yıldırım Bayezid'in damadı bulunduğudur.

Kamusü'l - Âlâm bunu "...Maskat-ı re'si olan Buhara'dan iktisab-ı kemalât eyledikten sonra diyar-ı Ruma hicretle Yıldırım Sultan Bayezid Hân Hazretlerine intisap ederek padişah, müşarünileyh hakkında pek çok hürmet ve riayet etmiş ve hattâ kerimesini kendisine vererek damat edinmişti." şeklinde, Sicill-i Osmani de "...Yıldırım Sultan Bayezid Hân Hazretleri kendisine evlâdı gibi muhabbet edip kerimesini tezviç etmiştir..." tarzında kaydeder.

Emir Sultan'ın halk arasında nesilden nesle intikal eden keramet ve menkıbeleri bazı tarihî kaynaklarda da yer almıştır.² Bu rivayetlere bakılırsa Hundi Hatun'un Emir Sultan'la izdivacına bidayette Yıldırım Bayezid rıza göstermemiş, fakat Şeyhin

¹ Şakayik-ı Numaniye, Mecdi Efendi tercemesi, S. 76.

² Abdülkadir, Bursa Tarihi Kıtavuzu, Butsa Vilâyet matbaası 1327, S. 132 - 137.

ISBN 975-95150-0-8

"Bu eserimi kendisinden madden ve mânen çok faydalandığım ve etkilendiğim medâr-ı iftihârım, muhterem hocam Musa T. Bey'e ithâf ediyorum."

Toptan Kitap İsteme Adresleri:

Özgürün Kitabevi
Ulucami (Batı) Karşısı No: 15
Tel: (0-224) 222 35 57
Osmangazi - BURSA

•••

Seriyye Kitabevi
Atatürk Cad. Osmanlı Pasajı
"Kitapçılar Çarşısı" No: 8
Tel: (0-224) 224 50 52
Osmangazi - BURSA

•••

Müellif
Tel: (0-224) 327 09 65

16 HAZİRAN 1995

MADDE KATIMLARIYI
SONRA KİTAP DÖNÜRLERİNİ

HAZRET-İ
EMÎR SULTAN
ve
ZEYNİLER HAZÎRESİ

"Bu Risale 1989'da Bursa Marmara Gazetesi'nde
Tefrika Edilmiştir."

Hasan TURİYAN

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Demirbaş No:	131492
Tasnif No	922.977 HAZ-E

Bursa - 1995

'üdi'nin *Ağbār al-zamān*'inin parçaları sıfatiyle kataloglara giren (bk. C. Brockelmann, *GAL*, suppl. I, 220 ve A. von Kremer d. *Sitzungsberichte der Wiener Akademie d. Wissensch.*, 1850, s. 207-211) eserden farklıdır. Samanlığa ait kayıtlarına bakılırsa bu eser İnostransev'in *Sbornik Muzeya Antropologiyi*, 1918 de nakillerde bulunduğu Şabib al-Nacrānî'nin kitabına benziyor. Vr. 5b, 22b-22a Bertayil (Sumatra) adaları; vr. 22a, 59a-61a Çin; vr. 25a-Zabic (Cavago) ve diğer cenup ve şark denizleri adaları; 57a-65b Yafes Oğulları; vr. 66 Horasan hükümdarları; vr. 80a-253b hep eski mısır ve Feragine. Türklere ait bulunan bahsi şudur:

واما الترك... فهم اجناس كثيرة وهم اصحاب المدن وحصون ومنهم قوم في رؤس الجبال والبراري في حريم ابود ليس لهم عمل غير الصيد ومن لم يصد شاذح اوداجه واخذ دمهاني مصران وشواه فاكله وهم ياكلون الرخم والنربان وغيرها وليس لهم دين ومنهم من كان على دين الجوسية ومنهم من تهود

واكثر ملوكهم في البلنر وملكتهم الاكبر يقال له الخاقان وله سرير ذهب والمتاج ومنطقة ذهب ولباسهم الحرير وقيل ان ملكهم الاعظم لا يكاد يظهر وان ظهر لم يحم بين يديه احد وفيهم سحر وحقد وشدة بأس. وللملك برم يوقد له نار عظيمة ويتكلمون عليها كهنته وهو مظل عليها فيرتفع منه وجه عظيم فان كان الى الحضرة كان (64b) التيت والخصب وان كان الى اليباس كان الجذب وان كان الى الحجره كانت اوراقه دماً وان كان الى الميسرة كانت الى العجل ووباً وان كان اسود دل على موت الملك او سفر جيد فاذا كان ذلك تجل بالسنن والنزاه.

Vr. 58a Sakalibe için diyor.

اما السقالية فهم ايضا عدة اسم فبهم قوم نصارى وقوم يقولون بالجوسية وبيدهن الشمس ولهم بحر حلو (ihtimal Ladoga gölü) تحي فيهما سفن من ناحية الشمال تجرى الى الجنوب ولهم ايضا بحر (ihtimal Volga) تجرى من بلدان البلغار ولهم انهار كثيرة وهم كلهم في ناحية الشمال وليس لهم بحر ملح لان بلد هم بعيد من الشمس فاهم حلو وما قرب من الشمس ملح وما جاوزهم لا يسكن لبرده وكثرة الزلازل واكثر قبائلهم الجوس ولهم مدن كثيرة وقلاع ولهم كتابيس فيها اجراس مملقة يصر بون بها كالتواقيس.

¹ بحر in faraça derya karşılığı olarak kullanıldığı için bk. Z. V. Toga m, *Biran's Picture of the World*, s. 52, başıye 14.

Dergi / Kitap
Kütüphane de Mevcuttur

Tarih Dergisi, c.1, 1949 İstanbul, s. 77-84

Posel

EMİR SULTAN'IN HAYATI VE ŞAHSİYETİ

M. Cavid Baysun

Hâl tercümesi.— Al-Sayyid Şams al-Din Muḥammad b. 'Alī al-Husaynī al-Buḥārī, XVI. asrın sonlarına doğru Buhara'dan Bursa'ya hicret edip Yıldırım Bayezid, Çelebi Mehmed ve Murad II. devirlerinde yaşamış, halk arasında *Emir Seyyid* ve daha ziyade *Emir Sultan* adlarıyla tanınmış bir Türk velîsidir. *Emir ve Seyyid* sıfatları, bizzat kendi ifâdesine dayandığı söylenen menâkıbnâmelerle ve onlardan naklen târih ve terâcim kitaplarına göre nesebinin yedinci batında on ikinci imâm Muḥammed al-Mahdî¹'ye vardığından ileri gelir. Künyesi, Şams al-Din Muḥammed b. 'Alī b. Muḥammed b. Muḥammad b. 'Alī b. Muḥammed'dir² bu künyenin sonundaki Muḥammed «Muḥammad al-Mahdî» olarak gösterilmekle beraber Mahdî hakkındaki rivâyetler-

¹ Abū'l-Kāsim Muḥammad b. Ḥasan al-'Askarī, İsnâ-ʿaşariyye fırkasının on ikinci imamı olan bu zata «ḥüccet, sāhib al-zamān, al-kā'im, al-imuntazar» gibi namlar verilir. İsnâ-ʿaşariyya'ye göre bu imam 265 veya 275 de Samerra'da annesinin gözü önünde serdaba girmiş ve bir daha oradan çıkmamıştır. Halâ hayatta olup gaybdan rızık gönderilmektedir. Ahir zamanda mer kûn serdabdan zühur edecektir. Bu hususta fazla malûmat için bak: Sibṭ ibn al-Cavzî *Tazkirat havâs al-umma*, İran, 1287, s. 204 v.d; Şablancî, *Nûr al-âbsâr*, Mısır, 1322, s. 152 v. d.; İbn Ḥallikān, *Vafayât al-o'yan*, Bulak 1299; 1. 571, Karş: Dwight M. Donaldson; *The Shiite Religion*, Bristol, 1933, s. 226 v. dd. (Bu eserin kaynaklarına bakmalıdır).

² Muhtelif menâkıbnâmelerde Emir Sultan'ın ecdadına dâir verilen malûmatın birbirinden farklı bulunduğu ve bâzı menâkıb kitaplarında Muḥammad al-Mahdî'den evvelki ismin 'Alî şeklinde kaydedildiğini söylemeliyiz. Bundan başka Emir Sultan'ın ecdadını yedinci imam Mûsâ al-Kâzım'ın İbrahîm adlı bir oğluna bağlayan ve bu suretle bütün menâkıb kitaplarından büsbütün ayrı bir silsile ortaya koyan Emir Hasan al-Nürî adlı bir müellifi de zikretmek lâzımdır. İleride Emir Sultan hakkındaki muhtelif şecereler üzerinde durmak ve bu velî'nin ecdadı hususunda görebildiğimiz vesikaları bir arada gözden geçirmek tasavvurundayız. Bu vesile ile Emir Hasan al-Nürî (bu zat kendisini Emir Sultanın akrabasından olarak gösterir) den de bahsetmek mümkün olacaktır.

Emir Sultan ve Erguvan

Yayın Koordinatörü:
Tahsin BULUT

Bursa Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Genel Sekreteri

Editör:
Enes B. KESKİN

1. Basım
Nisan 2007

Yayın Hazırlık:
Uludağ Yayınları (223 72 10)

Baskı:

Burfaş Ofset Tesisleri
Tel : 0 224 270 28 80

İLETİŞİM BİLGİLERİ:
Atatürk Cad. Uçak Sok. No: 2 Heykel
Tel: 0 224 223 44 61 Faks: 0 224 220 95 99
www.bursa-bld.gov.tr
www.bursayg21.org

Emir Sultan (50995)

EMİR SULTAN VE ERGUVAN Toplumsal Bir Çağrı

Türkiye Diyanet Vakfı İslâmî Araştırmaları Merkezi Kütüphane	
Dem. No:	168957
Tas. No:	302.974 EMI

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

MADE
SONER

TÜRK TARİH ve KÜLTÜRÜNDE EMİR SULTAN

MASİM 2006

Necmi ÜLKER*

Vehbi GÜNAY**

Anahtar Kelimeler: Türk tarihi, Türk kültürü, Emir Sultan.

İstanbul *Eyüb Sultan*, Konya *Mevlâna Celâleddin-i Rumî*, Ankara *Hacı Bayram-ı Velî*'siz anılmadığına göre herhalde bu cümleden olmak üzere Bursa için de *Emir Sultan*'ı saymak yerinde olacaktır. *Es-Seyyid Şeyh Şemseddin Mehmed b. Ali el-Hüseynî el-Buharî*, Osmanlı Devleti başkenti olan Bursa'da yaşamış, Yıldırım Bâyezîd (1389-1402), Çelebi Mehmed (1413-1421) ve II. Murâd (1421-1444;1446-1451) devirlerinin önemli bir tarihî şahsiyetidir. *Emîr Seyyid* veya daha çok *Emîr Sultan* adlarıyla tanınmış ünlü Türk velisi, sadece Bursa'ya gelişi, Osmanlı Devleti'nin dördüncü hükümdarı Yıldırım Bâyezîd'in kızı Hundî Fatma Hatun ile evlenerek Osmanlı âilesine dâmat olması ve ölüm tarihine kadar geçen tarihî süreçte gelişen olayların içinde yer almış olması dolayısıyla önemli tarihî bir şahsiyet değil manevî kimliğiyle de dikkati çeken bir kişiliktir¹.

Tarihimizin bu önemli şahsiyetinin manevî yönü, Fâtih Sultan Mehmed'in 1470 tarihli vakfiyesinde;

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, Bornova-İzmir.

** Yrd. Doç. Dr., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, Bornova-İzmir.

¹ Emir Sultan hakkında bkz. Mehmed Şemseddin, *Bursa Dergâhları Yâdigâr-ı Şemsî I-II*, Haz. M. Kara-K. Atlansoy, Bursa 1997, s. 35-41; M. Cavid Baysun, "Emîr Sultan'ın Hayatı ve Şahsiyeti", *İ.Ü. Ed. Fak. Tarih Dergisi*, C. I, S. 1 (Eylül 1949), s. 77-94; Halim Bâki Kunter, "Emir Sultan Vakıfları ve Fatih'in Emir Sultan Vakfiyesi", *Vakıflar Dergisi*, IV (1958), s. 39-63; M. Cavid Baysun, "Emîr Sultan", *İ.A.*, C. IV, İstanbul 1988, s. 261-263; Hüseyin Algül-Nihat Azamat, "Emîr Sultan", *TDVİA.*, C. XI, İstanbul 1995, s. 146-148; Şinasi Çoruh, *Emir Sultan*, İstanbul ty.; Raif Kaplanoğlu, *Bursalı Şair Yazar ve Ünlüler Ansiklopedisi*, Bursa 1998, s. 128; Hasan Basri Öcalan, *Bursa'da Tasavvuf Kültürü (XVII. Yüzyıl)*, Bursa 2000, s. 91-98.

ISAM145426

Bursa Halk Kültürü: Uludağ Üniversitesi II. Bursa Halk

Kültürü Sempozyumu (20-22 Ekim 2005) Bildiri

Kitabı, cilt:2, Bursa 2005, s.345-368.

MANİSALI MEHMED SENÂYÎ ÇELEBÎ

VE

RİSÂLE-İ MENÂKİB-İ EMİR SULTÂN (KEŞİF-
NÂME) ADLI ESERİ

Mehmet Veysi Dörtbudak*

Senâyî

Kanuni Dönemi şairlerinden¹ olan Mehmed Senâyî Çelebî, Manisa'da doğmuştur. Yaşadığı devirde Manisa civarında çok tanınmıştır.² İlmiye sınıfındandır. Şehzâde Mustafa Manisa'da iken eğitim ve öğretimine memur edilmiş,³ daha sonra nedimi olmuş,⁴ onun sayesinde de mülâzımlığa atanmıştır.⁵ Daha sonra kadılık mesleğini seçmiştir.⁶ Şehzâde Mustafa'yla beraber Amasya'ya gitmiştir.⁷

Bir aralık seyahat âleminde bulunan⁸ Senâyî, Konya⁹, Antakya, Halep, Hama, Humus, Şam¹⁰, Kudüs¹¹ şehirlerini gezmiştir.

H. 970 (M. 1562) tarihinde Amasya'da vefat etmiş ve oraya defnedilmiştir.¹² Bazı kaynaklarda Şehzade Mustafa ile beraber

* Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Eski Türk Edebiyatı Öğretim Görevlisi

¹ İpekten, s. 438.

² Kınalızâde, s. 241

³ Bursalı Mehmed Tâhir, s. 118

⁴ Tuman, s. 131; Kınalızâde, c. I, s. 241 ve Âli, s. 202

⁵ İpekten, s. 438. ve Kınalızâde, c. I, s. 241,

⁶ Kınalızâde, c. I, s. 241 ve Bursalı Mehmed Tâhir, s. 118

⁷ Kınalızâde, s. 241

⁸ Bursalı Mehmed Tâhir, s. 118

⁹ Senâyî, s. 22.

¹⁰ Senâyî, s. 23.

¹¹ Kudüs'te günlerini oruç, gecelerini ibadet ederek Mescid-i Aksa yakınlarında bir buçuk yıl ikamet etmiştir. Senâyî, s. 22.

¹² Tuman, s. 131, Bursalı Mehmed Tâhir, s. 118

İSAM 122470

Yayına Hazırlayan: Hasan Besri Öcalan, Bursa'da

Dünden Bugüne Tasavvuf Kültürü 3, [Bursa'da

Dünden Bugüne Tasavvuf Kültürü Sempozyumu

(22-24 Ekim 2004 Bursa), Bursa 2004.

İSAM 122470

İSAM 122470

şiirin vazgeçilmez unsuru olan dili arka plâna götürmüşler âdeta onun canına okumuşlardır.

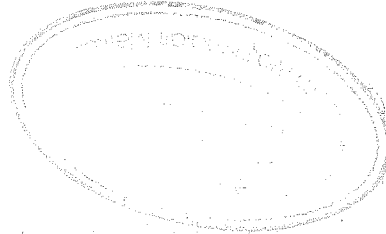
KISALTMALAR

- EA / YS : Ece Ayhan / *Yort Savul*
 CS / SS : Cemal Süreya / *Sevda Sözleri*
 İB / GY : İlhan Berk / *Günaydın Yeryüzü*
 EC / YK : Edip Cansever / *Yerçekimli Karanfil*
 TU / BS : Turgut Uyar / *Büyük Saat*
 SK / Ş-I : Sezai Karakoç / *Şiirler-I*
 SK / Ş-V : Sezai Karakoç / *Şiirler-V*
 SK / Ş-III : Sezai Karakoç / *Şiirler-III*
 İB / DÇ : İlhan Berk / *Delta ve Çocuk*
 İB / GD : İlhan Berk / *Galile Denizi*
 EC / ŞSD : Edip Cansever / *Şairin Seyir Defteri*

3. ULUSLAR ARASI TÜRK DİL KURULTAYI 1996,

Ankara-1999, s. 225-231.

DN: 117930

BURSA İNEBEY KÜTÜPHANESİ'NDE YAZMA BİR EMİR SULTAN MENAKİPNAMESİ

MUSTAFA CEMİLOĞLU

Bildirimize konu olan eser Bursa İnebey Yazma Eserler Kütüphanesi'nde yazma bir *Emir Sultan Menakıpnamesi*'dir. Bu konu bize üç önemli noktayı vurgulamamız gerektiğini hatırlatmaktadır. Bunlardan birincisi, kuruluş döneminde Osmanlı imparatorluğuna başkentlik yapmış olan Bursa şehridir. İkinci önemli nokta ise Bursa'da eski yazma ve basma eserlerin saklandığı İnebey Kütüphanesi'dir. Üçüncü önemli nokta ise kültür tarihimiz içerisinde önemli bir yer tutan menakıpnameler ve bunlar arasında yer alan Emir Sultan Menakıpnamesi'dir.

Şimdi bu üç noktanın neden önemli olduğunu kısaca açıklamaya çalışacağım:

Tarihimizi iyi bilen veya tarihi konularla az çok ilgilenen her insanın düşüncesinde çok değişik çağrışımları olan Bursa uzun zaman büyük bir kültür merkezi olarak dil, edebiyat ve sanat hayatımıza yön vermiş, ayrıca dinî ve tarihî hayatımızın şekillenmesinde de ayrı bir yeri olmuştur.

İşte bu yön verme ve şekillendirmeyi Bursa'da eski tarihimiz ve bütünüyle eski kültürümüz açısından değerlendirip inceleyebileceğimiz önemli bir yer İnebey Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi'dir. XIV. yüzyılda Yıldırım Bayezit zamanı devlet adamlarından İnebey Subaşı tarafından yaptırılmış olan eski bir medresede hizmet veren bu kütüphanede Cumhuriyet öncesinin Orhan Camii, Cami Kebir, Eşrefzade, İsmail Hakkı ve Emir Buharî dergâhları ile Mevlevîhane gibi birçok cami, tekke ve medreseden devredilen kitaplar bulunmaktadır. Bu kitaplar arasında sekiz binden fazla yazma eserin bulunması kütüphanenin önemini daha da artırmaktadır.¹

Birçok dilci ve edebiyatçının zaman içerisinde inceleme yaptığı İnebey Kütüphanesi'nde diğer üniversitelerin yanında elbette önce Bursa'da kurulu Uludağ Üniversitesinde görevli bilim adamlarının çalışma yapması düşünülmür. Ancak, şu anda biri Fen-Edebiyat diğeri de Eğitim Fakültesine bağlı olarak çalışan iki Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden birinin geçmişi ancak altı, diğersinin ise sadece iki yıldır. Buna rağmen gene de eski kültürel kaynaklarımızın değerlendirilmesi zorunluluğu ve hatta sorumluluğu büyük ölçüde bu bölümlerde çalışanlara düşmektedir.

¹ Kütüphane hakkında daha geniş bilgi için bak. Bursa İlk Halk Kütüphanesi Müd. XXXI. Kütüphaneler Haftası, Bursa, 1995.

Jean-Louis Mattei

ESKİ BİR ELYAZMASINA GÖRE
(050795) EMİR SULTAN ÜZERİNE
BİRKAÇ MENKİBE

Bursa'da, Emir Sultan'ın tuttuğu yer çok önemlidir.

Şunu söyleyebiliriz, hem tarihin hem de efsanenin kavşağındadır, Emir Sultan. Tabii aynı zamanda dinsel boyutları da söz konusudur.

Bence, Emir Sultan'ın önemi günümüzde de sürmektedir. Özellikle menkıbeleriyle ilgili gelenek hâlâ yaşamaktadır.

Nitekim, modern bir cilt altında, büyük bir ihtimalle, on dokuzuncu yüzyılın başlangıcına dayanan ve Emir Sultan Camii'ne bağlı olan bir elyazması, anonim olmasına rağmen bana ilginç görünüyor; çünkü içinde bulunan 16 menkıbe Bursa'yı, Emir Sultan'ı ve ailesini, aynı zamanda da kayınpederi Sultan Yıldırım Bayezit'i yakından ilgilendiriyor ve belirli bir geleneğin devam ettiğini işaret ediyor.

Elyazmamız şöyle başlıyor: "Haza menakıb Emir Sultan es-Seyyid Mehmed el Buhari bin Seyyid Ali." Birinci menkıbe, Emir Sultan'ın ilk kerameti ile ilgili ve şunu aktarıyor: "El menkıbe el-evvel: Emir Sultan Hazretleri'nin sabiliği (gençliği) zamanında bir kimsenin kurumuş bahçesine dua edip neşvünema bulup (büyüyüp) yeşerip meyve verdiği beyanındadır."

Elyazmamıza göre, Emir Sultan beş yaşındaydı.

Doğal olarak araştırdık ve çeşitli kitaplarda aynı hikâyeyi bulduk.

Hüseyin Algül'ün 1981'de İstanbul'da çıkan ve *Osmanlı Sultanları ve Emir Sultan* başlıklı kitabı da bunların arasındadır. Hüseyin Algül hikâyeyi, Baldırzâde'nin elyazmasından ve Hayrullah Efendi Tarihi'nden aktarıyor. Bu yazılara göre, o zamanlarda Emir Sultan 7 yaşındaydı. Bizim elyazmamızda ise baba oğul geziniyorlar: "Meğer bir gün pederi Seyyid Ali ile bir köşeyi seyran ederlerdi, naghah (birdenbire) karşılarında ol pir (o ihtiyar) acele edip bunlara erişti, gördüler ki bu pirin çehresinde melâlet vardır, yani gama gark olmuş hemen ol pir

Hazret-i Emir'in pederi Seyyid Ali hâk-ı şeriflerine yüz sürüp... sebebini takrir eyledi (aktardı): "Ey Sultan-ı Saadet, benim bahçe-i canandan nişan verir bir bostanım vardı ve ol bostanda envai türlü meyveler yetiştirip, nice yıllar ömür harc etmiştim. Şimdiki halde ol benim bahçede şükufelerden (çiçeklerden) nam ü nişan kalmadı..." deyip Seyyid Ali'nin ayaklarına yüz sürüp ağladı."

Hüseyin Algül'ün kitabına göre ise, Şemseddin Mehmed (Emir Sultan) yedi yaşında iken ehl-i kerametten olan babasının huzuruna, suyu kuruduğu için ağaçları verimsizleşen ve eski haline dönmesi hususunda dua isteyen bir bahçe sahibi gelir.

Kaynaklarımız şu noktada çakışıyor: Genç Emir Sultan devreye girer ve yaşlı adam için dua etmeye başlar.

İlhan Yardımcı ise, *Emir Sultan* adındaki kitapçığında ilginç ayrıntılar veriyor ve ihtiyarın Seyyid Ali'ye şunu da söylediğini aktarıyor (16. sayfa): "Aç kaldık, perişan olduk. Bu yüzden çocuklarımızı bırakarak buralara kadar geldim. Ey Resullullah'ın evladı, zayıf ve biçâre bir kul olan bana, inayet gözüyle bak. Bana yardımcı ol."

Elyazmamız şunu da aktarıyor: "Hazret-i Emir'in kendisi ol pire kemal mertebe merhamet etti amma ol hinde kimseye bir nesne izhar etmedi (göstermedi)."

Gece yarısı genç Emir Sultan pirin bahçesine varıp dua ediyor. Keramet gerçekleşiyor, bütün ağaçlar yeşeriyor. Emir Sultan evine dönüyor. Yaşlı adam sadece sabaha karşı mucizeyi fark edip bir yerde genç Emir Sultan'ın hayalini görüyor. O hayal çabuk kayboluyor. Pir, her şeyi anlayıp Allah'a şükrediyor, Emir Sultan'a da teşekkür etmeye gidiyor. Yine metnimize göre bahçesinin envai türlü çiçeklerinden devşirip Buhara halkına gösteriyor.

Keşfettiğimiz elyazması aynı şekilde öteki kaynaklar tarafından teyit ediliyor. Fakat şunu gözardı etmek mümkün değil: Her seferinde biraz farklı bir varyant, farklı bir versiyon ile karşı karşıya kalıyoruz. Çok az bir süre içinde anlatımlar değişebiliyor. Kendimiz tam olarak bir iki yıl önce ne yaptığımızı hatırlıyor muyuz? Bununla şunu vurgulamak istiyorum: Tarihi süreç hassas, kırılmalı bir öğedir. Efsaneye gelince işler çatallaşıyor.

Her neyse, elyazmamıza göre, Emir Sultan Buhara'dan ayrıldıktan sonra Medine'ye gider ve en sonunda Bursa'ya yerleşir. İlk önce Pınarbaşı mevkiinde oturur. Tam olarak metnimizde şu yazıyor: "Hazret-i

